

Rotterdam / Amsterdam, 13 oktober 2017

Geachte heer Van den Berg, beste Marc,

Hierbij reageren wij namens Bibliotheek Rotterdam en de OBA, op je verzoek om kenbaar te maken of wij willen deelnemen aan het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel.

Wij hebben geen principiële bezwaren tegen een collectief systeem. Maar om verschillende redenen zullen wij nu, met de informatie die wij nu tot onze beschikking hebben en onder beschreven voorwaarden, niet meedoen met het voorstel dat nu voorligt. Wij willen eigenlijk geen 'nee', maar kunnen nu ook nog geen 'ja' zeggen.

Bibliotheek Rotterdam heeft de afgelopen jaren, na haar verzelfstandiging in 2013, grote investeringen gedaan in een nieuw, zelfstandig draaiend bibliotheekstelsel. Het uitgebreide basissysteem van HKA/OCLC is met diverse modules uitgebouwd en ingericht en functioneert naar tevredenheid. Als enige contractpartij en opdrachtgever kunnen wij met de leverancier het systeem (door)ontwikkelen op basis van onze huidige en toekomstige behoeften, zowel voor wat betreft de meer klassieke taken als de nieuwe producten en diensten die passen bij een brede, maatschappelijke bibliotheek.

Voor de OBA geldt dat het bibliotheekstelsel naar tevredenheid functioneert, veel ruimte voor doorontwikkeling op nieuwe functionaliteiten biedt en "per inwoner van het werkgebied" een fractie kost van de gemiddelde kostprijs die uit het onderzoek naar voren is gekomen.

Bedenkingen en risico's

Onze bedenkingen zijn genoegzaam bekend en inmiddels door diverse collega's ook in eigen termen verwoord. Hieronder noem ik de belangrijkste bedenkingen en risico's die wij voor ons zien in relatie tot het voorstel voor het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel, zoals dat er nu ligt:

- Verlies van eigen bewegingsruimte terwijl nog onduidelijk is op welke wijze de governance – en dus onze zeggenschap en onderlinge afhankelijkheidsrelaties – in de nieuwe situatie ingericht zal worden. Dit is een cruciaal punt omdat wat ons betreft elke ontwikkeling van een nieuw gemeenschappelijk systeem begint met de vraag hoe die gemeenschap tot besluitvorming komt en hoe het project wordt bestuurd.
- In het verlengde van het vorige punt speelt voor ons het risico dat er een kostenverdeelsleutel wordt afgesproken die voor ons niet voordelig is of zelfs nadelig kan uitvallen. Er wordt bijvoorbeeld nogal eens gesproken over een

kostenverdeling op basis van inwonersaantallen in het verzorgingsgebied. Het is voor ons echter nog zeer de vraag of dit een logische en rechtvaardige kostenverdeelsleutel is waar het gaat om een aansluiting op een landelijk bibliotheekstelsel. In de brief van 12 september jl. heeft onze branchevereniging, de VOB, enkele opmerkingen over de financiering gemaakt. We vinden het van groot belang dat OCW, KB en VOB op dit punt eerst duidelijke afspraken maken.

- Het inzicht in de volledigheid van de totale kosten voor de lokale bibliotheken, zowel in de ontwikkelfase als in de beheerfase, zijn voor ons nog onvoldoende duidelijk. Hierdoor zien wij hogere meerkosten, niet alleen m.b.t. de investering maar ook m.b.t. de implementatie, als een groot risico.
- De terugval in functionaliteiten (want: de focus ligt op een basissysteem gericht op klassieke taken) tot onder het niveau waarover wij momenteel beschikken.
- De investeringen die gedaan moeten worden om weer op het niveau te komen van onze huidige functionaliteit en toekomstig gewenste functionaliteit.
- De beperkingen vanwege het aantal beschikbare koppelvlakken in relatie tot de afhankelijkheid (governance) van vooralsnog onbekend externe beheerders over de aard, schaal, kwaliteit en kosten van deze noodzakelijke uitbreidingen om überhaupt onze huidige en toekomstige functionaliteit te kunnen voeren.
- De hypothese dat één landelijk systeem de innovatiekracht versnelt, is wellicht erg rooskleurig gesteld. In elk geval zal de ontwikkeling, implementatie en migratie veel tijd en middelen kosten (uitrol loopt tot en met 2021) en die tijd en middelen kunnen we dus niet besteden aan andere innovaties. Verder lijkt het ons van groot belang om te onderzoeken wat het effect van het creëren van een monopolist op het gebied van bibliotheeksystemen is op de innovatiekracht.

Voorwaarden

Op basis van deze risico's komen wij tot de volgende voorwaarden om van onze 'nee, tenzij...' een 'ja, mits...' te kunnen maken en in te stappen in het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel:

- Voor het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel vereist een goede regie en inrichting van de governance. De klant-leveranciersverhouding tussen de KB, de openbare bibliotheken en de toekomstige leverancier(s) van het stelsel/de onderliggende systemen moet vooraf zijn bepaald.
- In het verlengde van het vorige punt: onderdeel van de governance rond het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel moet zijn dat de zeggenschapsverhoudingen en beslissingsbevoegdheden tussen de verschillende gebruikers goed wordt geregeld. Concreet betekent dit onzes inziens dat de belangen van alle betrokken bibliotheekorganisaties goed vertegenwoordigd moeten zijn. Met name vraagt duidelijke zeggenschap voor die instellingen die in de afgelopen jaren hebben geïnvesteerd in nieuwe functionaliteiten. Voorkomen moet worden dat de landelijke ontwikkelagenda voor het stelsel stagneert omdat daarin alleen de grootste gemene deler terugkeert.
- Bij livegang van het nieuwe Landelijk Shared Bibliotheekstelsel dient de functionaliteit minimaal gelijk te zijn aan de functionaliteit van onze huidige lokale bibliotheeksystemen en te voorzien in koppelvlakken naar alle daarmee verbonden systemen. Dit geldt dus ook nadrukkelijk voor apps en website-ondersteuning. Bibliotheek Rotterdam en OBA willen niet in een situatie terechtkomen dat zij in de nieuwe situatie minder functionaliteiten krijgen en voor de weggevallen functionaliteiten zelf oplossingen/koppelvlakken moeten (laten) ontwikkelen en/of

aanschaffen. Belangrijke voorwaarde is ook dat een met overheidsmiddelen ontwikkeld systeem "open source" zal zijn, zodat ontwikkelaars van andere functionaliteiten hierop kunnen doorontwikkelen. Een "vendor lock-in" moet te allen tijde worden voorkomen.

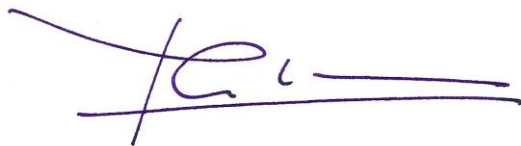
- Alle bestaande randapparatuur die Bibliotheek Rotterdam en OBA gebruiken, dienen aangesloten te kunnen worden op het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel door middel van de huidige bekende koppelvlakken.
- Tijdens de implementatie van het Landelijk Shared Bibliotheekstelsel wordt expliciet rekening gehouden met het opleidingsniveau en het verandervermogen van de bibliotheekmedewerkers. (Om)scholing en training van de medewerkers is een extra complicerende factor voor het slagen van de migratie naar het stelsel. Hiervoor dient ook budget beschikbaar te zijn.
- De toezegging dat er voor alle partijen bevredigende afspraken gemaakt worden voor het eventueel versneld afschrijven – en de kosten die daarmee gepaard gaan - van investeringen die zijn gedaan voor de migratie naar de huidige lokale bibliotheeksystemen.
- De bibliotheken krijgen pas na migratie te maken met exploitatiekosten en investeringen zodat er geen sprake zal zijn van dubbele kosten in verband met lopend contracten en het nieuwe Landelijk Shared Bibliotheekstelsel.

Zodra er duidelijkheid is ten aanzien van de benoemde risico's, bedenkingen en als aan de geformuleerde voorwaarden tegemoet wordt gekomen, kunnen we wél een keuze maken.

Omdat, zoals wij eerder schreven, wij beslist niet principieel tegen collectieve systemen zijn – de voordelen daarvan kunnen groter zijn dan het verlies van eigen sturingsmogelijkheden – zien wij oprecht uit naar een vervolg. Wij weten dat Bibliotheek Rotterdam en OBA niet de enigen zijn met bedenkingen en voorwaarden. Of zij "ja, mits" of "nee, tenzij" antwoorden is misschien in dit stadium van het proces niet eens interessant. Veel belangrijker is het dat we als branche op landelijk, provinciaal en lokaal niveau stappen zetten om te komen tot de "afgestemde digitale infrastructuur" waarover je in je brief van 27 juli jl. sprak. Dat vraagt een doorstart van dit project op basis van enkele andere uitgangspunten. Als het van zo'n doorstart komt, werken we daar graag aan mee.

Met groot vertrouwen in de kracht van ons netwerk,
en vriendelijke groeten,

St. Bibliotheek Rotterdam

Theo Kemperman
Directeur-bestuurder

St. Openbare Bibliotheek Amsterdam

Martin Berendse
Directeur-bestuurder